

ዳኞች፡- ሓጎስ ወልዳ
አልማው ወሌ
ዓሊ መሐመድ
ነጋ ዳፍሳ
አዳነ ንጉሴ

- አመልካች፡- 1- ወ/ሮ ጥሩሰው ጥላሁን የቀረበ የለም
- 2- ወ/ሮ ቦጋለች አስፋው ቀረቡ
- 3- እነ ወ/ሮ ብዙነሽ ካሣ / ወ/ሮ ብዙነሽ ካሣ እና
እማኒይ ድንቁ ቢሆነኝ / ቀረቡ

ተጠሪ፡- ሲቪል ወርክስ አማካሪ መሃንዲሶች ኃ/የተ/የግል ማህበር ጠበቃ ዜና ደባስ ቀረቡ

መዝገቡ ከሰ/መ/ቁጥር 68139 ፣ 68140 ጋር ተጣምሮ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ በአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ አዋጅ ቁጥር 377/1996 መሠረት የሞት ጉዳት ካሣ የሚጠይቅበትን አግባብ የሚመለከት ነው። ጉዳዩ የተጀመረው በፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ሲሆን ከሚከተሉት የአሁኑ አመልካቾች ሲሆኑ ተከላኝ የአሁኑ ተጠሪ ነበር። ከሚከተሉት አሳቸውን ያቀረቡት በተለያዩ መዛግብት ሲሆን በተራ ቁጥር አንድ የተጠቀሱት አመልካች በስር ፍርድ ቤት ያቀረቡት ክስ ይዘቱ ባለቤታቸውና የተጠሪው ልጅ አባት የሆኑት ኢንጂነር ዳዊት ኃ/ማርያም በተጠሪ ድርጅት በኮንስትራክሽን መሐንዲስትነት የስራ መደብ በወር ብር 12,675 ደመወዝና በመስክ ስራ ሲመደቡ ደግሞ በቀን 200 ብር አበል እየተከፈላቸው ለመስራት ተቀጥረው ስራውን በመስራት ላይ እንዳሉ ተጠሪ መስሪያ ቤት በሚቆጣጠረው በቀይ አፈር ቱርሚ የመንገድ ስራ ንግድ አብሯቸው እንዲሰሩ ከተመደቡት ከኢንጂነር ሉሊት ታምራት ጋር የካቲት 23 ቀን 2002 ዓ/ም በመስክ መኪና በሾፌር ወደ ንግድ ቤቱ ሄደው የተጠሪን ስራ እየሰሩ ሳለ የካቲት 28 ቀን 2002 ዓ/ም የተጠሪ ሹፌር በሚያሽከረክረው መኪና የሄዱበትን የመቆጣጠር ስራ ለማከናወን አሞራቴ ወንዝ ላይ እየተገነባ ያለውን ድልድይ ተመልክተው ሲመለሱ ደሞኮ ከተማ ሊደርሱ ሁለት ኪሎ ሜትር ሲቀር መኪናው ተንሸራቶ አሸዋ ወንዝ ውስጥ ገብቶ ለመውጣት ሲሞክር ደራሽ የጎርፍ ውሃ ደርሶ ተሽከርካሪውን ከእነ ተሳፋሪዎች ይዞ በመሄዱ የተነሳ ከስራ ባልደረቦቻቸው ጋር ሕይወቱ ሊያልፍ እንደቻለ ገልጸው በሚሰጡት ተቃራኒው ከሚከተሉት ልጅ በአዋጁ መሠረት የሚገባቸው ክፍያዎች እንዲከፈላቸው ይወሰን ዘንድ ዳኝነት መጠየቃቸውን የሚያሳይ ነው። በተራ ቁጥር ሁለት የተጠቀሱት አመልካች ባቀረቡት ክስ ልጃቸው የሆነችው ሚያት ኢንጂነር ሉሊት ታምራት በተጠሪ ድርጅት ውስጥ

ተቀጥራ ደመወዝ 4055.50 /አራት ሺህ ሃምሳ አምስት ብር ከሃምሳ ሣንቲም/ እና አበል በቀን አንድ መቶ ብር እየተከፈላቸው በመስራት ላይ እንዳሉ የካቲት 28 ቀን 2002 ዓ/ም በስራቸው ላይ እንዳሉ በደረሰባቸው አደጋ የሞቱ መሆኑን በመግልፅ የጉዳት ካሳ እና የተለያዩ ክፍያዎች እንዲከፈላቸው እንዲወስንላቸው ዳኝነት ጠይቀዋል። በተራ ቁጥር ሶስት የተጠቀሱት አመልካቾች ደግሞ የወ/ር ብዙነሽ ካሳ ባለቤት የህፃን ናሆም ወላጅ አባት፣ የእማኅይ ድንቁ ቢሆነኝ ልጅ የሆኑት ሟች ኢንጅነር ደምስ ወርቁ በተጠሪ ድርጅት ውስጥ ተቀጥረው በወር ብር 11,135.00 የመስክ አበል ብር 270.00 እየተከፈላቸው በመስራት ላይ እንዳሉ በየካቲት 28 ቀን 2002 ዓ/ም ከእነ ኢንጅነር ዳዊት ኃ/ማርያም ጋር በደረሰባቸው አደጋ የሞቱ መሆኑን ገልጸው በሕጉ መሠረት የተለያዩ ክፍያዎች እንዲከፈላቸው ዳኝነት ጠይቀዋል። የአሁኑ ተጠሪ ለክሱ በሰጠው መከላከያ መልስም በውሃ አደጋ ሕይወታቸው ያለፈው መሃንዲሶች ሰራተኞቹ መሆኑን ሳይክድ አደጋው የደረሰው ከተመደቡበት የስራ ቦታ ወደ ሌላ ቦታ በራሳቸው ፍላጎት ስራ በሌለበት እሁድ ቀን በመሄድ ሲመለሱ የደረሰ አደጋ በመሆኑ በስራ ላይ እንደደረሰ አደጋ ሊቆጠር አይችልም በማለት ክሱ ውድቅ እንዲሆን ተከራክሯል።

ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ የተመለከተው የፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤትም የግራ ቀኙን ክርክርና ምስክርኛን ከሰማ በኋላ ጉዳዩን መርምሮ ሟች ሕይወታቸው በአደጋ ምክንያት ባለፈበት ጊዜ ከተጠሪ ጋር የአሰሪና ሰራተኛ ግንኙነት የነበራቸው መሆኑን ተጠሪ ያለመከላከያና በማስረጃም መረጋገጡን ከገለጸ በሁዋላ አደጋው የደረሰው ግን ሟች በስራ ላይ በነበሩበት ጊዜ ሳይሆን ከስራ ቀንና ቦታ ውጪ ስለመሆኑ በማስረጃ ተረጋግጧል ፤ አመልካቾች ሟቶች የሞቱት በስራ ላይ ሆነው ስለመሆኑ የማስረጃ ግዴታቸውን አልተወጡም በማለት ደምድሞ ክሱን ሙሉ በሙሉ ውድቅ አድርጎታል። በዚህ ውሳኔ አመልካቾች ቅር በመሰኘት ይግባኛቸውን ለፌዴራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት በተናጠል አቅርበው ግራ ቀኙ ከተከራከሩ በሁዋላ ፍርድ ቤቱ ጉዳዩን መርምሮ የስር ፍርድ ቤትን ውሳኔ ሙሉ በሙሉ አጽንቶታል። የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበው በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ባለመስማማት ሲሆን አመልካቾች አቤቱታቸውን በተለያዩ መዛግብት ያቀረቡ ቢሆንም የሁሉም አመልካቾቹ የሠበር አቤቱታ መሰረታዊ ይዘት ግን ሟች በተጠሪ መኪና እና ሹፌር ኦሞራቱ ወንዝ ላይ እየተገነባ ያለውን ድልድይ ተመልክተው ሲመለሱ ጉዳቱ የደረሰባቸው ስለመሆኑ ተረጋግጦ እያለ የበታች ፍርድ ቤቶች በአዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀፅ 95 እና 97 ስር ላይ በስራ ላይ ስለሚደርስ አደጋ የተቀመጠውን የሕጉን መንፈስ ባግባቡ ሳይመለከቱ አደጋው የደረሰው በስራ ላይ ስለመሆኑ አልተረጋገጠም በማለት ክሱን ውድቅ ማድረጋቸውን ከሕግ ውጪ ነው በማለት መከራከራቸውን የሚያሳይ ነው።

አቤቱታው ተመርምሮም ተጠሪ በሟች ሞት ምክንያት ለአመልካቾች ካሳ የመክፍል ኃላፊነት አለበት? ወይስ የለበትም? የሚለውን ነጥብ ለመመርመር ሲባል ጉዳዩ ለሰበር ችሎቱ እንዲቀርብ የተደረገ ሲሆን ለተጠሪ ጥሪ ተደርጎለት ቀርቦም በሁሉም መዛግብት በሰጠው የጽሑፍ መልስ ሟች ሰራተኞቹ መሆናቸውን ሳይክድ አደጋው በደረሰበት እለት ግን የስራ ቀን ካለመሆኑም በላይ ሟች ሊመለከቱት የሄዱበት ድልድይ ሟች እንዲሰሩ ከተመደቡበት ሳይት ውጪ በሌላ አቅጣጫ ያለና በአለቱም ሟቾቹ እንዲመለከቱት ከአሰሪው ተገቢው ትዕዛዝ ባልተሰጠበት ሁኔታ ሟች በራሳቸው ፍላጎት ሄደው ድልድዩን ተመልክተው ሲመለሱ አደጋው የደረሰ በመሆኑ አደጋው በስራ ላይ የደረሰ ነው ሲባል እንደማይችልና ኃላፊነት የለበትም ተብሎ መወሰኑ ሕጉን መሠረት ያደረገ ነው ሲል ተከራክሯል። አመልካቾች በበኩላቸው የሰበር አቤቱታቸውን በማጠናከር የመልስ መልሳቸውን ሰጥተዋል።

የጉዳዩ አመጣጥ አጠር አጠር ባለመልኩ ከላይ የተገለጸው ሲሆን ይህ ችሎትም የግራ ቀኙን ክርክር ለሰበር አቤቱታዎቹ መነሻ ከሆኑት ውሳኔዎች እና አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ ጉዳዩ ለሰበር ችሎቱ ሲቀርብ ከተያዘው ጭብጥ አንጻር በሚከተለው መልኩ መርምረናል።

ከክርክሩ ሂደት መገንዘብ የተቻለው ተጠሪ ሚኞች አደጋው በደረሰበት እለት በመስክ ስራ ላይ የነበሩ መሆኑን ሳይክድ አጥብቆ የሚከራከረው አደጋው የደረሰው ሚኞቹ ከተጠሪ ፈቃድና እውቅና ውጪ በሆነ ሁኔታ ተጠሪ በአማካሪነት በተቆጣጣሪ መሃንዲስነት ከሚሰሩበት ቦታ ውጪ ወደአለው በአሞራቴ ወንዝ ላይ የሚሰራውን ድልድይ ለመመልከት ሄደው ሲመለሱ አደጋው የደረሰ በመሆኑ በስራ ላይ እንደደረሰ አደጋ አይቆጠርም በማለት መሆኑን አመልካቾች ደግሞ ሚኞች በተጠሪ ትዕዛዝ ወደ ቀይ አፈር ቱርሚ የመንገድ ሥራ ኘርጀክት ለመስክ ስራ መሄዳቸው የተረጋገጠና ወደ አሞራቴ ወንዝ ድልድይ ጉብኝት የሄዱትም በተጠሪ ሹፌርና መኪና እንዲሁም በወቅቱ የመስኩ ስራ ኃላፊ ከነበሩት ሰው ጋር ጭምር በመሆኑ አደጋው በስራ ላይ የደረሰ አደጋ ነው በማለት የሚከራከሩ መሆኑን ነው። ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ የተመለከተው የፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤትም ሆነ ጉዳዩን በይግባኝ የተመለከተው የፌዴራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት በፍሬ ነገር ደረጃ ያረጋግጧቸው ነጥቦች ደግሞ ሚኞች በተጠሪ ድርጅት ተቀጥረው የሚሰሩ መሆናቸውን አደጋው ደረሰ የተባለበት እለት እሁድ ሁኖ የእረፍት ቀን መሆኑን ፣ በዚህ እለት ሚኞች በተጠሪ ድርጅት መኪና አሞራቴ ወንዝ ላይ በሌላ ድርጅት የሚሰሩውን ድልድይ ለመመልከት ሄደው ሲመለሱና ደመኮ ከተማ ለመድረስ ሁለት ኪሎ ሜትር ሲቀራቸው የተሳፈሩበት መኪና አዋሽ ወንዝ ውስጥ ገብቶ የጎርፍ ደራሽ ውሃ የወሰዳቸውና ለህልፈት የዳረጋቸው መሆኑን ሚኞች ከተመደበው የመስክ ስራ ቦታ ውጪ ወደ ሚገኘው ወደ አሞራቴ ወንዝ ድልድይ ግንባታ ጉብኝት የሄዱት ከተጠሪ የተሰጣቸው ትዕዛዝ ኖሮ ሳይሆን በራሳቸው ፍላጎት ስለመሆኑ ነው። በመሆኑም ይህ ሰበር ሰሚ ችሎት በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 80/3/ ሀ/ እና አዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀጽ 10 መሠረት ከተሰጠው ስልጣን አንጻር ፍሬ ነገርን የማጣራትና ማስረጃን የመመዘን ስልጣን ያላቸው የቦታች ፍርድ ቤቶች ያረጋገጧቸውን ፍሬ ነገሮችን እንዳሉ በመቀበል የሚኖረው ሚና በሕገ አተረጎጥም ረገድ የተፈጸመ መሰረታዊ የሆነ ስህተት ካለ ማረም ነው። ከዚህ አንጻር በሕገ ረገድ ያለውን ጉዳይ ተመልክተናል።

በመሰረቱ በስራ ላይ የሚደርስ ጉዳት ማለት በስራ ላይ የሚደርስ አደጋ /occupational injury/ ወይም በስራ ምክንያት የሚመጣ በሽታ /occupational disease/ እንደሆነ በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 95/2/ በግልፅ ተመልክቷል። የአዋጁ አንቀጽ 97 ደግሞ በስራ ላይ የሚደርስ አደጋ ማለት ማንኛውም ሰራተኛ ሥራውን በማከናወን ሳለ ወይም ከሥራው ጋር ግንኙነት ባለው ሁኔታ ከራሱ ወጭ በሆነ ምክንያት ወይም ስራውን ለማከናወን ባደረገው ጥረት ምክንያት በአካሉ ወይም በአካሉ ማንኛውም ክፍል ተፈጥሮአዊ እንቅስቃሴ ላይ በድንገት ጉዳት በሚደርስበት ጊዜ እንደሆነ ትርጉም ተሰጥቶቦታል። በስራ ላይ የደረሰ አደጋ ማለት ደግሞ ሰራተኛው የአሰሪውን ትዕዛዝ በስራ ላይ እና በስራ ሰዓት ሲፈጽም የደረሰበት ጉዳት ፣ ሰራተኛው ከስራው በፊት ወይም በኋላ ወይም ስራው ለጊዜው ተቋርጦ በነበረበት ጊዜ በስራው ቦታ ወይም በድርጅቱ ቅጥር ግቢ ውስጥ የደረሰበት ጉዳት ፣ ሰራተኛው ወደ ስራ ቦታ ወይም ከስራ ቦታው ድርጅቱ ለሰራተኞች አገልግሎት እንዲሰጥ በመደበው መንገዥ በመጓጓዣ ላይ በነበረበት ጊዜ የደረሰበት ጉዳት ስለመሆኑ የአዋጁ አንቀጽ 97 ድንጋጌ በግልጽ ያሳያል። በመሆኑም የአሰሪው ላላፊነት በስራ ምክንያት ለሚመጡ ጉዳቶች የተወሰነ ስለመሆኑ ድንጋጌዎቹ ያስረዳሉ። በዚህም

መሠረት በአዋጁ የጉዳት ካሳ ለመጠየቅ የሚቻለው ጉዳቱ በስራ ምክንያት የመጣ ሁኖ በስራ ሰዓት ፣ በስራ ቦታና ከስራው ጋር ግንኙነት ባለው አጋጣሚ የተከሰተ መሆኑ በሚገባ ሊረጋገጥ ይገባል ። በመሆኑም የአዋጁ አንቀጽ 96 እና 97 ድንጋጌዎች ጠቅላላ ይዘት ሲታይ ደግሞ አሰራሪው በስራ ላይ ሊደርስ የሚችለውን አደጋ የመከላከል እርምጃ የመውሰድ ፣ አደጋው በሕጉ በተቀመጠው ትርጉም መሠረት በስራ ላይ ከደረሰ ደግሞ ካሳ የመክፈል ኃላፊነት ያለበት መሆኑን ያስገነዝባል። በአዋጁ አንቀጽ 95 ድንጋጌ መሠረት የካሳ ክፍያ ጥያቄ የሚያቀርበው ወገን ጉዳቱ የደረሰው በአንቀጽ 97 በተመለከተው አኳኋን በስራ ላይ በደረሰ አደጋ ምክንያት መሆኑንና እንደዚሁም በድርጊቱና በውጤቱ መካከል ቅርብና ቀጥተኛ የሆነ የምክንያትና የውጤት ግንኙነት መኖሩን /proximate cause and effect relationship/ ማስረዳት እንደሚጠበቅበት ይታመናል። በሌላ በኩል የአሰራሪው ኃላፊነት በጥፋት ላይ ያልተመሰረተ /strict/ ስለሆነ ካሳ ጠያቂው ወገን በስራ ላይ በደረሰ አደጋ ጉዳት የደረሰበት መሆኑን ማሳየት ብቻ እንጂ ከዚህ አልፎ የጉዳት አድራሹን ወይም የአሰራሪውን የአእምሮ ሁኔታ /state of Mind/ ማስረዳት እንደማይጠበቅበት በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 96 ስር ከተመለከተው ድንጋጌ ይዘትና መንፈስ መገንዘብ የምንችለው ጉዳይ ነው።

ወደተያዘው ጉዳይ ስንመለስ ሚቶች በተጠሪ መስሪያ ቤት ተቀጣሪ ሰራተኞች መሆናቸውና በመስክ ላይ እያሉ በደረሰባቸው አደጋ ሕይወታቸው ማለፍ እና ይኸው አደጋ የደረሰው ደግሞ በተጠሪ ተመድበው በሚሰሩበት የሥራ ቦታና ሰዐት ሳይሆን ከዚህ ውጪ በራሳቸው ፍላጎት በአካባቢው በሌላ ድርጅት የሚሰራውን የድልድይ ግንባታ ለመመልከት ሄደው ድልድዩን ተመልክተው ሲመለሱ መሆኑን ፍሬ ነገርን የማጣራትና ማስረጃን የመመዘን ሥልጣን ያላቸው ፍርድ ቤቶች ያረጋገጡት ጉዳይ ነው። አደጋው የደረሰው ከስራ ሰዓትና ከስራ ቦታ ውጪ ከስራው ጋር ግንኙነት በሌለው አጋጣሚ እና ከአሠሪው ትዕዛዝ ሳይኖር መሆኑ በፍሬ ነገር ደረጃ ከተረጋገጠ ደግሞ ተጠሪ በአሰሪነቱ ለጉዳቱ ኃላፊ የሚሆንበት ምክንያት የሌለ መሆኑን የአዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀጽ 95፣ 96 እና 97 ድንጋጌዎች ይዘት ያሳያል። በመሆኑም የቦታች ፍርድ ቤቶች አመልካቾች የሞቱት በስራ ላይ በደረሰ አደጋ አይደለም በማለት የካሳ ክፍያ ጥያቄውን ውድቅ በማድረግ መወሰናቸው መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት የሌለበት ሁኖ ስለአገኘን ተከታዩን ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. በፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት መ/ቁጥር 68011 ሕዳር 01 ቀን 2003 ዓ.ም በመ/ቁጥር 68045 ሕዳር 16 ቀን 2003 ዓ.ም ፣ በመ/ቁጥር 68012 ሕዳር 01 ቀን 2003 ዓ.ም. ተሰጥቶ በፌዴራል ክፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 98936 የካቲት 26 ቀን 2003 ዓ.ም. በመ/ቁጥር 99000 የካቲት 28 ቀን 2003 ዓ.ም. ፣ በመ/ቁጥር 98933 የካቲት 28 ቀን 2003 ዓ.ም. የጸናው ውሣኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 348/1/ መሠረት በድምጽ ብልጫ ጸንቷል።
2. ሚቶች ሕይወታቸው ያለፈው በስራ ላይ በደረሰ አደጋ ባለመሆኑ ለአመልካቾች የሚከፈል የካሳ ክፍያ የለም ብለናል።
3. በዚህ ችሎት ለተደረገው ክርክር የወጣውን ወጪና ኪሣራ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።

ት ዕ ዛ ዝ

በዚህ መዝገብ የተሰጠው ውሳኔ ግልባጩ ከለ/መ/ቁጥር 68139 እና 68140 ጋር ይያያዝ ብለናል።

መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የሶስት ዳኞች ፊርማ አለበት

የሀሣብ ልዩነት

እኛ ስማችን በሶስተኛ ተራ ቁጥር እና በአራተኛው ተራ ቁጥር የተሰየምነው ዳኞች አብላጫው ድምፅ ሚችዎች ህይወታቸው ያለፈው በሥራ ላይ በደረሰ አደጋ ባለመሆኑ ለአመልካቾች የሚከፈል የካሣ ክፍያ የለም በማለት በሰጠው ውሳኔ የማንስማማ በመሆኑ በሀሣብ ተለይተናል።

ከአብላጫው ድምፅ የምንለይባቸው ምክንያቶች የሚከተሉት ናቸው።

1. የመጀመሪያው ልዩነታችን የበታች ፍርድ ቤቶች አመልካቾች የተጠሪን ሠራተኞችና የተጠሪ የሥራ መሪ የሆነውን ሰው አደጋው በሥራ ላይ እያሉ የደረሰ መሆኑን ያለባቸውን የማስረዳት ግዴታና ተጠሪ ሠራተኞቹ በሥራ ላይ አደጋ ያልደረሰባቸው መሆኑን ያለበትን የማስረዳት ግዴታ የተረጎመበትና የተረዱበት አግባብ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ነው የሚል ነው።

ተጠሪ ከኢትዮጵያ መንገዶች ባለሥልጣን ጋር ባደረገው የሥራ ውል ከቀይ አፈር አስከፎርሚ ያለውን መንገድ ለመንገዳት የሥራ ተቋራጭነት ውል የተዋዋለ መሆኑ ተረጋግጧል። ተጠሪ በውል የተረከበውን የመንገድ ሥራ ለማከናወን የቀጠራቸውን ሠራተኞችና የግንባታ መሣሪያዎች እንዲያስተዳድርለትና የመንገድ ሥራ ኘሮጀክቱን በበላይነት እንዲመራለት ሚች ኢንጅነር ደምሴ ወርቁን የቀይ አፈርቱርሚ የመንገድ ሥራ ኘሮጀክት ሥራ አስኪያጅ አድርጎ መድቦት የነበረ መሆኑ ግራ ቀኝ በሥር ፍርድ ቤትም ሆነ በሰበር በተደረገው ክርክር ያልተካደና የተረጋገጠ ፍሬ ጉዳይ ነው። ተጠሪ ለመንገድ ሥራ ኘሮጀክቱ በመደባት የመለያ ቁጥር 3-43639 መኪና የትራንስፖርት አገልግሎት እያገኙ እያሉ “ውራባ” ከተባለው ወንዝ በደራሽ ጎርፍ ውሀ የካቲት 28 ቀን 2002 ዓ.ም ተወስደው ህይወታቸው ካለፈው አራት ሰዎች ውስጥ አንደኛው ማለትም ኢንጅነር ደምሴ ወርቁ የቀይ አፈርቱርሚ የመንገድ ሥራ ኘሮጀክት ሥራ አስኪያጅ የነበረ ነው ኢንጅነር ደምሴ ወርቁ በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 3 ንዑስ አንቀፅ 2/ሐ/ እንደተሻሻለ በተደነገገው መሠረት የድርጅቱ /የተጠሪ/ ሥራ መሪ ናቸው።

ሌሎቹ በአደጋው ህይወታቸው ያለፈው ሰዎች ማለትም ኢንጅነር ዳዊት ሀይለማርያም ኢንጅነር ሉሊት ታምራትና የተጠሪ ሠራተኞች መሆናቸው ተረጋግጧል። በእኛ እምነት ሚች ኢንጅነር ዳዊት እና ኢንጅነር ሉሊት የሞት አደጋ የደረሰባቸው ሥራ በመሥራት ላይ እያሉ ነው ወይስ አይደለም? የሚለውን ጭብጥ ለመወሰን በመጀመሪያ ኢንጅነር ዳዊትና ኢንጅነር ሉሊት ወደ “አምራቱ” ወንዝ የመስክ ሥራ ጉብኝት ለማድረግ የሄዱት በአሰሪው /በተጠሪው/ ትዕዛዝ በተሰጣቸው የሥራ ስምሪትና ትዕዛዝ መሠረት ነው ወይስ አይደለም ? የሚለው ነጥብ መመለስ አለበት። የቀይ አፈር ቱርሚ የመንገድ ሥራ ኘሮጀክት ሥራ አስኪያጅ የነበሩት ኢንጅነር ደምሴ ወርቁ ተጠሪ በተቋራጭነት የሚሠራውን የመንገድ ሥራ ኘሮጀክት ስኬታማ በሆነ መንገድ ለመሥራት አስፈላጊ ነው የሚለውን ሥራ እንዲሰሩና ከሙያቸው ጋር ተያያዥነት ያለውን

የመስክ የሥራ ጉብኝት እንዲያደርጉ በሥራ የሚገኙትን ሰራተኞች የማሰማራት ሥልጣን እንዳለው ይገመታል። ከዚህ በተጨማሪ የኘሮጀክቱ ሥራ አስኪያጅ ካሉት ሠራተኞች የተወሰኑትን ብቻ ለይቶ ከመደበኛ የሥራ ቀናት ፣ ከመደበኛ የሥራ ሠዓትና ከመደበኛው የሥራ ቦታ ውጭ ለሥራ ሊያሠማራና የመስክ የሥራ ጉብኝት እንዲያደርጉ የማድረግ ሥልጣንና ኃላፊነት እንደሚኖረው የመንገድ ሥራ ኘሮጀክት ልዩ የሥራ ባህሪና በግንባታው ሥራ መስክ የዳበሩ የአሠራር ልምዶችን በተለይም ስለግንባታ አካሄድ የወጣውን የሥራ መመሪያ በማገናዘብ ለመረዳት ይቻላል።

ተጠሪ የኘሮጀክት ሥራ አስኪያጅ ለነበረው ለኢንጅነር ደምሴ ወርቁ የሰጠው ሥልጣንና ኃላፊነት ሠራተኞችን ለሥራ የማሰማራትና ለሥራው አፈፃፀም ጠቀሜታ ያለው የመስክ የሥራ ጉብኝት እንዲያደርጉ ለማድረግ የሚያስችለው እንደነበር የማስረዳት ግዴታ ያለበት ሲሆን ተጠሪ ይህንን የማስረዳት ግዴታውን አልተወጣም። ከዚህ በተጨማሪ ተጠሪ የኘሮጀክት ሥራ አስኪያጅ ከመደበኛው የሥራ ቀናት ከመደበኛ የሥራ ሠዓትና ከመደበኛ የሥራ ቦታ ውጭ የድርጅቱን ሠራተኞች ለሥራ የማሰማራትና የመስክ የሥራ ጉብኝት እንዲያደርጉ ትዕዛዝ የመስጠት ሥልጣን ያልነበረው መሆኑን የሚያስረዳ ማስረጃ አላቀረበም እንጂ ማስረጃ ቢያቀርብ እንኳን በሥራ አስኪያጅ ሥልጣን ላይ ተጠሪ የጣለውን ገደብ የኘሮጀክቱ ሠራተኞች በጠቅላላውና ሚችዎች ኢንጅነር ዳዊትና ኢንጅነር ሉሊት በግልፅ እንዲያውቁት ያደረገ መሆኑንና ሚችዎች ሥራ አስኪያጅ ከሥራ ከመደበኛ ሥራ ቀናቶች ከመደበኛ የሥራ ሠዓታቸውና ከመደበኛ የሥራ ቦታቸው ውጭ እንዲሰማሩና የመስክ የሥራ ጉብኝት እንዲያደርጉ የማዘዝ ሥልጣን እንደሌለው የሚያውቁ መሆኑን የማስረዳት ግዴታና ሀላፊነት አለበት። ተጠሪ ይህንን የማስረዳት ግዴታውን ያልተወጣ መሆኑን በሥር ፍርድ ቤት ከቀረበው ክርክርና በሰበር ከቀረበው ክርክር ለመገንዘብ ይቻላል።

ተጠሪ የመንገድ ሥራ ኘሮጀክት ሥራ አስኪያጅ በነበረው የኢንጅነር ደምሴ ወርቁ ሠራተኞችን ከመደበኛ የሥራ ቀናቶች ውጭ ለሥራ የማሰማራት ሥልጣንና ኃላፊነቱ የተገደበ መሆኑን አላስረዳም። አንድ ሠራተኛ በሥራ ውሉና በሥራ ደንቡ መሠረት በአሰሪው የሚሰጠውን የሥራ ስምሪትና ትዕዛዝ የመፈፀም ግዴታ ያለበት መሆኑን በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 13 ንዑስ አንቀፅ 2 በግልፅ ተደንግጓል። ሚች ኢንጅነር ዳዊትና ኢንጅነር ሉሊት የካቲት 23 ቀን 2002 ዓ.ም ከቀይ አፈርቱርሚ ኘሮጀክት ውጭ “በአሞራቴ” ወንዝ ላይ በመሠራት ላይ የነበረውን ድልድይ ከቦታው ድረስ በመሄድ የሙያ የመስክ የሥራ ጉብኝት ያደረጉ መሆኑን አመልካቾች ያልካዱትና የተረጋገጠ ፍሬ ጉዳይ ነው። ሚች ኢንጅነር ዳዊትና ኢንጅነር ሉሊት ከመደበኛ የሥራ ቀናት ውጭ በአረፍት ቀናቸው ከመደበኛ የሥራ ቦታቸው ውጭ የሚገኘው በአሞራቴ ወንዝ ላይ እየተሠራ የነበረውን ድልድይ ለማየት የሄዱት ተጠሪን በመወከል የመንገድ ሥራ ኘሮጀክቱን በኃላፊነት ሲመራ የነበረው የድርጅቱ ሥራ አስኪያጅ የድርጅቱን መኪና እና ሹፌር በማንቀሳቀሥና ሥራ አስኪያጅም አብሮ በመጓጓዝ እንደሆነ በሥር ፍርድ ቤት ተረጋግጧል። የመስክ ጉብኝቱ የኘሮጀክቱ ሥራ አስኪያጅ ሚችዎች በአረፍት ቀናቸው ከመደበኛ የሥራ ቦታ ውጭ የመሥክ የሥራ ጉብኝት ማድረጋቸው ተጠሪ በተቋራጭነት የያዘውን የመንገድ ሥራ ኘሮጀክት ስኬታማ በሆነ መንገድ ለመሥራት ጠቃሚታ እንዳለው አምናበትና አውቆት እንደዚሁም የድርጅቱ ሥራ መሪ የመስክ የሥራ ጉብኝቱ ተካፋይ ሆኖበት የተከናወነ ነው።

ሚች ኢንጅነር ዳዊትና ሚች ኢንጅነር ሉሊት በደራሽ ጎርፍ ውሀ የተወሰዱት ከመደበኛ የሥራ ቦታቸው ከቀይ አፈርቱርሚ ኘሮጀክት ክልል ውጭ ሣይሆን በመደበኛ የሥራ ቦታቸው በተለይም ከመኖሪያ ሠፈራቸው በሁለት ኪሎ ሜትር ዕርቁት በሚገኘው “ውራባ” በተባለው ወንዝ መሆኑ

በሥር ፍርድ ቤት የተረጋገጠ ፍሬ ጉዳይ ነው። ሚችዎች በእረፍት ቀን ከመኖሪያ ሠፈራቸው ወጥተው በአሞራቴ ወንዝ ላይ እየተሠራ የነበረውን ድልድይ ለመጎበኘት የተጓዙትና ከዚያም በኋላ ከሄዱበት የመስክ የሥራ ጉብኝት ተመልሰው በቀይ አፈርቱርሚ ኘሮጀክት ክልል ውስጥ በደራሽ ጎርፍ የተወሰዱት የተጠሪ የሥራ መሪና የመንገድ ሥራ ኘሮጀክቱ ሥራ አስኪያጅ በነበረው ኢንጅነር ደምሴ ወርቁ ተግባራዊ እንዲሆን ባደረገው የመስክ የሥራ ጉብኝትና በሰጠው የሥራ ስምሪት ትዕዛዝ መሠረት ነው። ሚችዎች በእረፍት ቀናቸው የመስክ የሥራ ጉብኝት እንዲያደርጉ የኘሮጀክቱ ሥራ አስኪያጅ የሰጠው የሥራ ስምሪት በአሰሪው ማለትም በተጠሪ እንደተሰጠ የሥራ ሥምሪት ትዕዛዝና የመስክ የሥራ ጉብኝት የሚቆጠር መሆኑን የአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 3 ንዑስ አንቀፅ 2/ሐ/ ድንጋጌዎች ከፍታብሔር ህግ ቁጥር 2188 ንዑስ አንቀፅ 1 ድንጋጌዎች ጣምራ ንባብና ህጋዊ ውጤት ለመረዳት ይቻላል።

በመሆኑም አንደኛ አመልካችና ሁለተኛ አመልካች ሚች ኢንጅነር ዳዊትና ሚች ኢንጅነር ሉሊት በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 13 ንዑስ አንቀፅ 2 በሚደነግገው መሠረት ከአሠሪያቸው /ከተጠሪ/ በእረፍት ቀናቸው ከመደበኛ የሥራ ቦታቸው ውጭ እንዲያከናውኑ የተሰጣቸውን የመስክ ሥራ ጉብኝት ትዕዛዝ አከናውነው ሲመለሱ በቀይ አፈርቱርሚ ኘሮጀክት ክልል አደጋ የደረሰባቸው መሆኑን የአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 13 ንዑስ አንቀፅ 2 ፣ አንቀፅ 3 ንዑስ አንቀፅ 2/ሐ/ እና በፍታብሔር ሕግ ቁጥር 2188 ንዑስ አንቀፅ 1 መሠረት የማስረዳት ግዴታቸውን ተወጥው እያለ የሥር ፍርድ ቤት ሚች ኢንጅነር ዳዊትና ሚች ኢንጅነር ሉሊት በሥራ ላይ እያሉ አደጋ የደረሰባቸው መሆኑን አመልካቾች አላስረዱም በማለት የደረሱበት መደምደሚያ ከላይ የዘረዘርናቸውን ሁኔታዎችና የህግ ድንጋጌዎች ያላገናዘበና መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ነው የሚል ሀሳብ አለን።

ሚች ኢንጅነር ዳዊትና ሚች ኢንጅነር ሉሊት አሠሪያቸው /ተጠሪ/ ኘሮጀክቱን በበላይ ኃላፊነት ይመራ በነበረው ሥራ አስኪያጅ የተሰጣቸውን የመስክ ሥራ ስምሪትና የመስክ ሥራ ጉብኝት በማክበር በእረፍት ቀናቸው ከመደበኛ የሥራ ቦታው ውጭ የሚገኘውን “የአሞራቴ” ወንዝ ላይ የሚሰራውን ድልድይ ጎብኝተው ከተመለሱ በኋላ በቀይ አፈርቱርሚ የመንገድ ሥራ ኘሮጀክት ክልል ውስጥ በደራሽ ጎርፍ ተወሰደው የሞት አደጋ ደርሶባቸዋል ። አንድ ሠራተኛ ከሥራ ቦታው ወይም ከመደበኛ ሥራ ሠዓት ውጭም ቢሆን የአሠሪውን ትዕዛዝ ሥራ ላይ ሲያውል በነበረበት ጊዜ የደረሰበት ጉዳት በሥራ ላይ የደረሰ ጉዳት እንደሆነ በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 97 ንዑስ አንቀፅ /ሀ/ በግልፅ ተደንግጓል። ሚችዎች የመስክ የሥራ ጉብኝት በማድረግ በእረፍት ቀናቸው አይተውት የተመለሱት በአሞራቴ ወንዝ ላይ እየተሠራ ያለው ድልድይ ከሚችዎች የመደበኛ የሥራ ቦታ ክልል ውጭ የሚገኝ መሆኑን በመመልከት ብቻ የበታች ፍርድ ቤቶች አደጋው በሥራ ላይ የደረሰ አይደለም በማለት የሰጡት ትርጉምና የደረሱበት መደምደሚያ ሚች ኢንጅነር ዳዊትና ሚች ኢንጅነር ሉሊት በኘሮጀክቱ ሥራ አስኪያጅ የተሰጣቸውን የሥራ ስምሪትና ትዕዛዝ በመፈፀም ላይ እያሉ አደጋው የደረሰ መሆኑን ያላገናዘበና የአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 97 ንዑስ አንቀፅ /ሀ/ የሚጥስና መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ነው።

በመሆኑም አንደኛ አመልካችና ሁለተኛ አመልካች ሚች ኢንጅነር ዳዊትና ሚች ኢንጅነር ሉሊት በእረፍት ቀናቸው እንዲያከናውኑ በአሠሪያቸው/ በተጠሪ/ የተዘጋጀውን የመስክ ሥራ ጉብኝት በማከናወን ላይ እያሉ “ወራባ ” ተብሎ በሚጠራው ወንዝ በገጠማቸው በደረሰ የጎርፍ ውሀ ተወሰደው የሞት አደጋ የደረሰባቸው መሆኑን የማስረዳት ግዴታቸውን የተወጡ በመሆኑ አንደኛ አመልካችና ሁለተኛ አመልካች በሚችዎች መሞት ለደረሰባቸው ጉዳት ከአሠሪና

ሠራተኛ ጉዳይ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 110 መሠረት ተጠሪ ካሣ እንዲከፍላቸው ያቀረቡት ጥያቄ የአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 3 ንዑስ አንቀፅ 2/d/ ፣ የፍታብሔር ሕግ ቁጥር 2188 ንዑስ አንቀፅ 1 ፣ የአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 13 ንዑስ አንቀፅ 2 እና የአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 97 ንዑስ አንቀፅ /ሀ/ መሠረት ያደረገ ህጋዊ ጥያቄ ነው በማለት በሀሣብ ተለይተናል።

2. የተጠሪ የሥራ መሪ የነበረውና የቀይ አፈርቴርሚ የመንገድ ሥራ ኘሮጀክት ሥራ አስኪያጅ የነበረው ኢንጅነር ደምሴ ወርቁ በአረፍት ቀኑ ከሌሎቹ ባለሙያዎች ጋር የመስክ የሥራ ጉብኝት አድርጎ ሲመለስ በደረሰበት አደጋ ህይወቱ ያለፈ መሆኑ ተረጋግጧል። ሚች ኢንጅነር ደምሴ የኘሮጀክቱ ሥራ አስኪያጅና የሥራ መሪ ቢሆንም ከአሠሪው ጋር ያለው ግንኙነትና ሌሎች መብቶችን በተመለከተ የሥራ ውሉንና የአዋጅ ቁጥር 377/96 አግባብነት ያላቸው ድንጋጌዎች ተፈጻሚነት ያላቸው መሆኑን በተጠሪና በሚች ኢንጅነር ደምሴ ወርቁ መካከል ከተደረገው የሥራ ውል ለመገንዘብ ችለናል።

የመንገድ ሥራ ግንባታን በኃላፊነት የሚመራ ሥራ አስኪያጅ በሌላ የሥራ ተቋራጭ በመሠራት ላይ የሚገኝ ድልድይ በአካል ተገኝቶ መጎብኘት ሙያዊ ልምድ መቅሰሙና ሌሎች ባለሙያዎችም የሙያ ልምድ የሚያገኙበትን የመስክ የሥራ ጉብኝት ማመቻቸቱ በግንባታ ኘሮጀክት የሥራ አመራር ሂደት ያልተለመደና የአመራር ጉድለትና ጥፋት መሆኑን ተጠሪ ያቀረበው ማስረጃ እንደሌለ ከሥር ፍርድ ቤት ውሳኔ ተገንዝበናል። በመሆኑም ሚች ኢንጅነር ደምሴ ወርቁ የተጠሪ የሥራ መሪ ሆኖ የመንገድ ኘሮጀክት ሥራ በሀላፊነት ሲመራ በአረፍት ቀኑ ጭምር ሥራውን በትጋት በመፈፀም ላይ እያለ የሞት አደጋ የደረሰበት መሆኑን ከላይ በዝርዝር የገለፅናቸው ዝርዝር ጉዳዮች ያሳያሉ። ስለሆነም ሶስተኛ ተጠሪዎች ሚች ኢንጅነር ደምሴ ወርቁ የተጠሪን የመንገድ ሥራ ኘሮጀክት ሥራ በትጋት ሲመራና በአረፍት ቀኑ ሲሰራ የሞት አደጋ የደረሰበት በመሆኑ ተጠሪ በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 110 መሠረት ካሣ እንዲከፈላቸው ያቀረቡት ጥያቄ የሥራ ውሉን መሠረት ያደረገና ህጋዊ ጥያቄ ሆኖ አግኝተነዋል።

ከላይ በዝርዝር በገለፅናቸው ምክንያቶች የበታች ፍርድ ቤቶች የሰጡት ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት በመሆኑ በሰበር ሊሻርና ተጠሪ ለአመልካቾች ካሣ እንዲከፍል ሊወሰንበት ይገባል በሚል ዕምነት በሀሣብ ተለይተናል።

የማይነበብ የሁለት ዳኞች ፊርማ አለበት

ዓ/ዲ